

اصول سازماندهی فضایی بافت‌های شهری برخوردار از عناصر شاخص مذهبی

مطالعه موردی: امام زاده عباس ساری و امام زاده اسماعیل قائم شهر

سید محمود میثاقی^{۱*}، محسن روحانی قادیکلانی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران و دانشجوی دکتری شهرسازی دانشگاه هنر تبریز

^۲ دانشجوی کارشناس شهرسازی و دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای دانشگاه شهید بهشتی

چکیده

یکی از ویژگی‌های فضایی محله‌ها، نواحی و مناطق شهری و حتی روستایی کشورمان برخوردار از عناصر شاخص مصنوع بویژه از نوع مذهبی در بافت‌هایشان است. این عناصر به مرور زمان به دلایلی چند، رو به فراموشی رفته‌اند. این در حالی است که ایرانیان با توجه به جهان‌بینی و فرهنگ خود، به حضور چنین فضاهایی وابسته هستند. این فضاها در گذشته روابط تعاملی و مؤثری با پیرامون خود داشته‌اند که می‌توانند در آینده نیز داشته باشند. حصول بدین امر از طریق مسئله‌یابی تضادهای موجود و تدوین راه‌حل‌های برخوردار با آن، با اتکا به نوعی برنامه‌ریزی عقلایی اجتناب‌ناپذیر و البته امکان‌پذیر است. در این مقاله، سعی بر آن است تا با شناسایی دو گونه متفاوت (بافت پر و خالی برخوردار از عناصر شاخص مذهبی) و بهره‌گیری از روش‌های میدانی، کتابخانه‌ای و تحلیل محتوا، شناختی جامع در مبانی نظری و مطالعات میدانی آن حاصل گردد و با در تقابل قرار دادن و یا هم‌سو قرار دادن این دو و بهره‌گیری از تجارب موجود، به اصول سازمان‌دهی فضایی مؤثر در جهت اصلاح و ارتقای ساختار فضایی و استخوان‌بندی بافت‌ها و نهایتاً ایجاد تعامل بالنده (تأثیر‌گذاری و تأثیر‌پذیری مثبت) با سطوح بالاتر یا پایین‌تر عملکردی (ناحیه، شهر و پیراشهر) بسته به موقعیتی که در ساختار فضایی شهرها و روستاها دارند، دست یافت. مهم‌ترین نتایج مستخرج از این پژوهش تدوین اصول سازماندهی فضایی است که در دو عرصه سازماندهی (درونی و پیرامونی)، ۹ موضوع راهبردی و ۳۱ اصل سازماندهی به عنوان الگویی برای برنامه‌ریزی و طراحی بافتهای پر و خالی برخوردار از عناصر شاخص مذهبی ارائه و الزامات تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری آنها در نهادهای مربوطه بیان گردیده است.

واژگان کلیدی: اصول سازمان‌دهی فضایی، بافت‌های شهری، عناصر شاخص مذهبی، ارزش‌گذاری بافت، نگرش سیستمی.

Principles of Space Organizing for Urban Textures with Religious Indicative Elements

A Case Study on Imamzadeh Abbas of Sari and Imamzadeh Esmailof Ghemshahr (Two Religious Holy Mausoleums)

Seyed Mahmoud Misaghi

Faculty Member, University of Mazandaran, and Ph.D. Student of Urban Development , Tabriz University of Art

Mohsen Rouhani Ghadikolaee

B.A. Student of Urban Development and M.A Student of Urban and Regional Planning , Shahid Beheshti University

Abstract:

One of the space features of urban and even rural regions , quarters and districts in our country is the feature of enjoying noticeable elements in particular of the religious type ones in their textures. These elements have been forgotten for various reasons in the course of time. At the same time, Iranians, with regard to their viewpoints and cultures, are dependent on such spaces. These spaces in the past have had interactional and effective relations with their own surroundings which can have it in the future as well. Achieving this issue is possible and of course inevitable through finding the causes of existing conflicts and developing new solutions to face it relying on a type of rational planning. In this article, efforts are made to have a comprehensive knowledge of theoretical foundations and field study by identifying two different types (the textures full and those in lack of religious outstanding elements) and using field, library and content analysis methods. Having matched or compared these two and using the existing experiences, it is tried to achieve the principles of an effective organizing trend to amend and promote the space structure, textures frame and finally to create a dynamic interaction (positive influence and receiving influence) with higher or lower functional levels (region, city and city surroundings) depending on the position which they have in cities and villages space structures. The most important results extracted from this research is the development of space organizing principles which have been expressed in two areas of (internal and peripheral) organizing, 9 strategic issues and 31 principles of organizing as a model for planning and design of textures full or void of religious noticeable elements and the necessities of decision making or decision taking about them in the related institutions..

Keywords: Space Organizing Principles, Urban Textures, Religious Noticeable Elements, Texture Valuation, Systemic Attitude.